Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

2022 m. rugsėjo 20 d., Nr. 22-160AR

Kopija
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

DĖL SIŪLOMŲ PAKEITIMŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYME IR LIETUVOS RESPUBLIKOS PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ VANDENTVARKOS, ENERGETIKOS, TRANSPORTO IR PAŠTO PASLAUGŲ SRITIES PERKANČIŲJŲ SUBJEKTŲ, ĮSTATYME

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) – viena didžiausių verslus Lietuvoje vienijančių organizacijų, kurios atstovai nuosekliai dalyvauja nagrinėjant inicijuojamus Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo keitimus, sprendžiant kitus svarbius su viešųjų pirkimų reguliavimu susijusius klausimus, aktyviai teikia pasiūlymus su viešųjų pirkimų reglamentavimu susijusioms problemoms spręsti.

LVK, atsižvelgdama į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimas priėmė svarstyti Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos parengtus Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo (Nr. XIVP-1919), Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 2, 8, 17, 19, 22, 25, 27, 31, 35, 46, 51, 52, 55, 57, 58, 82, 86, 91, 92, 93, 94, 95, 96 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 82(1) straipsniu įstatymo Nr. XIV-545 16 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo (Nr. XIVP-1920), Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-327 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo (Nr. XIVP-1921), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 pakeitimo įstatymo (Nr. XIVP-1922), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo NR. XIII-328 2, 29, 31, 34, 37, 39, 48, 49, 63, 66, 68, 90, 94, 99, 101, 102, 114 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 90(1) straipsniu įstatymo Nr. XIV-546 12 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo (Nr. XIVP-1923) projektus, prašo atsižvelgti į žemiau teikiamus pasiūlymus.

1. Dėl kontroliuojančio asmens sąvokos įvedimo

Siūlome Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPĮ) ir Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatyme (toliau – PĮ) **įvesti aiškią kontroliuojančio asmens sąvoką**. Šiuo metu nėra aišku, kokia kontroliuojančio asmens sąvoka turėtų vadovautis perkančioji organizacija. Kontrolės požymiai nurodyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme, Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatyme ir kituose Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktuose.

Pažymėtina, jog perkančiosios organizacijos, skirtingai nuo Konkurencijos tarybos, neturi reikalingų pajėgumų, įgaliojimų ir kompetencijos savarankiškai įvertinti ir nustatyti kontroliuojančius

asmenis pagal Konkurencijos įstatymą. Tyrimai dėl kontroliuojančio asmens nustatymo pagal Konkurencijos įstatymą iš esmės pakeistų visą pirkimų procesą ir jį sustabdytų.

Siekiant aiškumo, siūloma pasinaudoti Europos Sąjungos gerąja praktika, nustatant kontroliuojančio asmens sąvoką sankcijų taikymo kontekste. Pavyzdžiui, Tarybos reglamente (ES) 2022/576 2022 m. balandžio 8 d. kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje (aktuali redakcija) prie straipsnio, taikomo viešiesiems pirkimams, aiškiai nurodyta, jog 5k straipsnis taikomas, jei sandoris planuojamas ar sudarytas: b) su juridiniu asmeniu, subjektu ar organizacija, kuriuose daugiau kaip 50 % nuosavybės teisių tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso šios dalies a punkte nurodytam subjektui.

Taigi, Europos Sąjungos teisės aktuose yra aiškiai nurodyta, kas bus laikoma kontroliuojančiu asmeniu, tokiu būdu užtikrinant teisės taikymo aiškumą. Todėl būtų naudinga pasinaudoti gerąja Europos Sąjungos teisės aktų rengimo patirtimi ir aiškiai numatyti, ką perkančioji organizacija turėtų laikyti kontroliuojančiu asmeniu. Kontroliuojančio asmens sąvoką siūlome išdėstyti taip:

„Kontroliuojantis asmuo – tai juridinis ar fizinis asmuo, kuris:

1) kontroliuojamame vienete tiesiogiai ar netiesiogiai valdo daugiau kaip 50 procentų akcijų (dalių, pajų) ar kitų teisių į paskirstytinojo pelno dalį arba išimtinių teisių jas įsigyti, arba

2) jame kontroliuojantis asmuo kartu su susijusiais asmenimis valdo daugiau kaip 50 procentų akcijų (dalių, pajų) ar kitų teisių į paskirstytinojo pelno dalį arba išimtinių teisių jas įsigyti ir kontroliuojančio asmens valdoma dalis yra ne mažesnė kaip 10 procentų akcijų (dalių, pajų) ar kitų teisių į paskirstytinojo pelno dalį arba išimtinių teisių jas įsigyti.“.

2. Dėl problematikos, teikiant jautrią informacijos apie techninės ar programinės įrangos gamintojus ar juos kontroliuojančius asmenis

Siūlome pakeisti VPĮ 39 straipsnio 3 dalį (atitinkamai pakeisti PĮ 52 str. 3 d.). Žemiau teikiame kelis alternatyvius variantus.

I variantas

Siūlome VPĮ 39 straipsnio 3 dalį (atitinkamai pakeičiant PĮ 52 str. 3 d.) išdėstyti taip:

„3. Perkančioji organizacija, tikrindama pasiūlymo atitiktį šio įstatymo 37 straipsnio 9 dalies reikalavimams, iš tiekėjo **(išskyrus atvejus, kai perkančioji organizacija taiko šio įstatymo 45 straipsnio 5 dalies nuostatas)** reikalauja šių dokumentų:

1) jeigu techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantis asmuo ~~arba gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo~~ yra juridinis asmuo, pateikiama juridinio asmens vadovo patvirtinta juridinio asmens steigimo dokumentų kopija, Juridinių asmenų registro išplėstinis išrašas su istorija arba atitinkami valstybės narės ar trečiosios šalies dokumentai. **Taip pat tiekėjas pateikia jo siūlomų prekių gamintojo deklaraciją dėl atitikimo šio įstatymo 37 straipsnio 9 dalies nuostatoms;**

2) jeigu techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantis asmuo ~~arba gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo~~ yra fizinis asmuo, pateikiama jo asmens tapatybę patvirtinančio dokumento (tapatybės kortelės ar paso) kopija, leidimo verstis atitinkama ūkine veikla patvirtinančio dokumento (pavyzdžiui, verslo liudijimo, individualios veiklos pažymėjimo ir pan.) kopija ir pažyma apie deklaruotą gyvenamąją vietą arba atitinkami valstybės narės ar trečiosios šalies dokumentai. **Taip pat tiekėjas pateikia jo siūlomų prekių gamintojo deklaraciją dėl atitikimo šio įstatymo 37 straipsnio 9 dalies nuostatoms**;

3) jeigu techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantis asmuo arba gamintojas yra perkančioji organizacija, perkantysis subjektas ar kita valstybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojama įmonė, prašoma tai patvirtinančios informacijos.”.

Aukščiau minėto pakeitimo poreikis grindžiamas tuo, kad esamas reguliavimas, numatantis būtinybę iš gamintojo ir (ar) palaikymą teikiančio asmens reikalauti steigimo dokumentų, JAR išplėstinio išrašo ar atitinkamų kitos valstybės dokumentų, sukelia neproporcingai didelę naštą pirkimų vykdytojams, nes daugumoje atvejų objektyviai gauti nurodytus dokumentus iš programinės įrangos gamintojų nėra galimybių.

Visuotinai žinoma, kad daugumos Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų, valstybės valdomų įmonių kompiuteriuose naudojamos Microsoft IT sistemos (licencijų pagrindu), tačiau Microsoft gamintojas, taip pat kaip ir daugelis kitų didelių tarptautinių kompiuterinės ir komunikacinės įrangos ir sistemos gamintojų, tokių kaip Apple, Cloudflare ar Samsung neteikia ir nesutiktų pateikti nurodytų dokumentų, nes: 1) steigimo dokumentai ir bendrovių akcininkai yra itin konfidenciali informacija, kurią paminėtos bendrovės ypač saugo ir jos neatskleidžia; 2) daugelis nurodytų bendrovių yra listinguojamos, todėl jų akcininkai nuolat kinta, o jų vidinė organizacinė struktūra yra itin dinamiška; 3) tokio reikalavimo nėra Europos Sąjungos direktyvose ir reglamentuose, o Lietuvos rinka yra per maža, kad tarptautinės bendrovės keistų savo praktiką, nesant Europos Sąjungos imperatyvių įpareigojimų atskleisti jautrią informaciją viešai visiems pirkėjams.

Jeigu nebus pakeistas reikalavimas, perkančiosios organizacijos gali susidurti su nenumatytais iššūkiais įprastinėje veikloje ir likti be būtinų jų veiklai IT įrankių (įskaitant antivirusines ir kibernetinio saugumo sistemas), nes visi pasiūlymai, kuriuose nebus pateikti VPĮ 39 str. 9 d. nurodyti dokumentai, privalomai turės būti atmesti.

Lietuvos verslo konfederacijos vertinimu, gamintojo deklaracija galėtų būti prilyginta aptariamiems dokumentams. Deklaracijoje gamintojas turėtų patvirtinti, kad jis, jo pasitelkti asmenys ir jų kontroliuojantys asmenys nėra iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės sąraše[1] nurodytų teritorijų.

Pažymėtina, kad Europos Komisija[2] dėl sankcijų patikros taip pat rekomenduoja naudoti tipinę deklaracijos formą. Atsižvelgiant į tai, siūlytume naudotis nurodyta gerąja praktika ir taikyti šį deklaracijos metodą ir aptariamu VPĮ / PĮ taikymo aspektu.

Atkreipiame dėmesį, kad pagal esamą reglamentavimą, registrų išrašus turėtų pateikti ne tik palaikymą teikiantis asmuo ir gamintojas, bet ir juos kontroliuojantys asmenys. Akivaizdu, kad gamintojas neteiks savo ar jį kontroliuojančių asmenų registro išrašų, nes, kaip jau buvo minėta, tarptautiniai IT gamintojai neatskleidžia tokių duomenų, o šis reikalavimas tik jiems ir taikomas (nes reikalavimas galioja perkant IT objektus).

Lietuvos verslo konfederacijos vertinimu, jeigu gamintojas ar palaikymą teikiantis subjektas yra perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas, tai nurodyta straipsnio nuostata turėtų būti netaikoma arba taikoma supaprastinta tvarka. Akivaizdu, kad valstybės įstaiga, įmonė ar valstybės tiesiogiai ar netiesiogiai valdoma bendrovė negali kelti grėsmės nacionaliniam saugumui.

Jei visgi nebūtų pritarta aukščiau išdėstytam VPĮ 39 straipsnio 3 dalies (atitinkamai PĮ 52 str. 3 d.) keitimo siūlymui, žemiau teikiame alternatyvų siūlymą.

II variantas

Siūlome VPĮ 39 straipsnio 3 dalį (atitinkamai pakeičiant PĮ 52 str. 3 d.) išdėstyti taip:

[1] https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/35e281a0b0c711ec8d9390588bf2de65

[2] https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/faqs-sanctions-russia-public-procurement_en.pdf

„3. Perkančioji organizacija, tikrindama pasiūlymo atitiktį šio įstatymo 37 straipsnio 9 dalies reikalavimams, iš tiekėjo **(išskyrus atvejus, kai perkančioji organizacija taiko šio įstatymo 45 straipsnio 5 dalies nuostatas)** reikalauja šių dokumentų:

1) jeigu techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantis asmuo arba gamintojas ~~ar jį kontroliuojantis asmuo~~ yra juridinis asmuo, pateikiama juridinio asmens vadovo patvirtinta juridinio asmens steigimo dokumentų kopija, Juridinių asmenų registro išplėstinis išrašas su istorija arba atitinkami valstybės narės ar trečiosios šalies dokumentai**, išskyrus jeigu gamintojas nurodytas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos paskelbtame sąraše kaip nekeliantis grėsmės nacionaliniam saugumui**;

2) jeigu techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantis asmuo arba gamintojas ~~ar jį kontroliuojantis asmuo~~ yra fizinis asmuo, pateikiama jo asmens tapatybę patvirtinančio dokumento (tapatybės kortelės ar paso) kopija, leidimo verstis atitinkama ūkine veikla patvirtinančio dokumento (pavyzdžiui, verslo liudijimo, individualios veiklos pažymėjimo ir pan.) kopija ir pažyma apie deklaruotą gyvenamąją vietą arba atitinkami valstybės narės ar trečiosios šalies dokumentai;

3) jeigu techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantis asmuo arba gamintojas yra perkančioji organizacija, perkantysis subjektas ar kita valstybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojama įmonė, prašoma tai patvirtinančios informacijos.“.

Šį siūlymą teikiame atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija turi žymiai platesnius įgaliojimus ir galimybes patikrinti gamintojus, nei atskiros perkančiosios organizacijos, būtų racionalu, jog būtent ši ministerija atliktų gamintojų patikrą ir sudarytų viešą sąrašą IT gamintojų, kurie patys ir jų kontroliuojantys asmenys nekelia grėsmės nacionaliniam saugumui, kaip tai numatyta VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje. Tokiu atveju, jei gamintojas yra nurodytame sąraše, iš jo dokumentų pagal VPĮ 39 straipsnio 3 dalį galima būtų nereikalauti.

3. Dėl techninio sąvokos patikslinimo

Atkreipiame dėmesį į galiojančios ir keičiamos PĮ 52 straipsnio 3 dalies formuluotės turinį: „3. Perkančioji organizacija, tikrindama pasiūlymo atitiktį šio įstatymo 50 straipsnio 9 dalies reikalavimams, iš tiekėjo (išskyrus atvejus, kai perkantysis subjektas taiko šio įstatymo 58 straipsnio 7 dalies nuostatas) reikalauja šių dokumentų:...“. PĮ naudojama sąvoka *perkantysis subjektas*.

4. Dėl problematikos, susijusios su duomenų/įrodymų apie prekių sudėtinių dalių kilmę, patikrinimo

Siūlome pakeisti VPĮ 45 straipsnio 2^1 dalį (atitinkamai keičiant PĮ 58 str. 4^1 d.) ir ją išdėstyti taip:

„2^1. Mobilizacijos, karo, nepaprastosios padėties atveju ar kai Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įvertinusi riziką, kad veiksniai, dėl kurių buvo ar gali būti paskelbta mobilizacija, įvesta karo ar nepaprastoji padėtis, kelia grėsmę nacionaliniam saugumui, yra priėmusi sprendimą dėl šios nuostatos taikymo, perkančioji organizacija gali atmesti paraišką ar pasiūlymą, jeigu yra bent viena iš šių sąlygų:

1) tiekėjas, jo subtiekėjas, ūkio subjektai, kurių pajėgumais remiamasi, tiekėjo siūlomų prekių ~~(įskaitant jų sudedamąsias dalis)~~ gamintojas ar juos kontroliuojantys asmenys yra juridiniai asmenys, registruoti šio įstatymo 92 straipsnio 15 dalyje numatytame sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose;

2) tiekėjas, jo subtiekėjas, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, tiekėjo siūlomų prekių ~~(įskaitant jų sudedamąsias dalis)~~ gamintojas ar juos kontroliuojantys asmenys yra fiziniai asmenys, nuolat gyvenantys šio įstatymo 92 straipsnio 15 dalyje numatytame sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose arba turintys šių valstybių pilietybę;

3) prekių ~~(įskaitant jų sudedamąsias dalis)~~ kilmė yra ar paslaugos teikiamos iš šio įstatymo 92 straipsnio 15 dalyje numatytame sąraše nurodytų valstybių ar teritorijų;

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaudamasi Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme įtvirtintais kriterijais, yra priėmusi sprendimą, patvirtinantį, kad šios dalies 1 ir 2 punktuose nurodyti subjektai ar su jais ketinamas sudaryti (sudarytas) sandoris neatitinka nacionalinio saugumo interesų;

5) perkančioji organizacija turi kompetentingų institucijų informacijos, kad šios dalies 1 ir 2 punktuose nurodyti subjektai turi interesų, galinčių kelti grėsmę nacionaliniam saugumui.“.

Siūlymą išbraukti reikalavimus, susijusius su prekių dalimis, grindžiame tuo, kad galiojančios formuluotės taikymas praktikoje sukelia daug neaiškumų ir iš esmės padidina ginčų riziką. Pavyzdžiui, perkant kompiuterį, nėra aišku, ar reikia gauti dokumentus / įrodymus, kad kiekviena atskiro kompiuterio sudėtinė prekės dalis (pvz. varžtas, ekranas, laidas ir t.t.) nėra RU/BY kilmės.

LVK vertinimu, ši galiojanti teisės norma yra neaiški, dviprasmiška ir netiksli, todėl neatitinka vieno aiškumo principo, reiškiančio, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas (Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 6 p.). Pažymėtina, kad aiškumo principo nebuvimas savaime sukelia didesnę ginčų galimybę, pirkimo dalyviai turi teisę ginčyti laimėtoją, jei, susipažinę su jo pasiūlymu, nustatytų, kad nėra pateikti įrodymai dėl visų *in corpore* prekių sudėtinių dalių, o visi pirkimo dokumentų neaiškumai traktuojami tiekėjo naudai.

Perkamas prekes gali sudaryti didelis skaičius sudėtinių dalių, pvz. perkant automobilį, jį sudaro tūkstančiai skirtingų detalių, kurios pagamintos skirtingose pasaulio dalyse, skirtingose gamyklose. Tiekėjai, siekdami įrodyti, kad jų siūloma prekė atitinka VPĮ keliamus reikalavimus, turėtų dėl visų prekės sudėtinių dalių pateikti įrodymus, kad jos nėra iš VPĮ 92 str. 15 d. numatyto sąrašo valstybių ar teritorijų. Dažnu atveju tai lemtų, kad tiekėjai turėtų surinkti ir pateikti didelį kiekį dokumentų, o perkančioji organizacija juos tikrinti. Pažymėtina, kad viešieji pirkimai ir taip susiduria su konkurencijos stygiumi, nes tiekėjai vengia dalyvauti juose dėl didelės biurokratijos bei didelio dokumentacijos kiekio. Neužtikrinus konkurencijos, nebūtų pasiektas ir racionalus lėšų panaudojimo tikslas. Manome, netikrinant visų prekių sudėtinių dalių, būtų galima užtikrinti ir saugumo reikalavimus ir tuo pačiu sumažinant nebūtinos dokumentacijos pateikimo ir tikrinimo poreikį.

5. Dėl administracinės naštos tiekėjams ir perkančiosioms organizacijoms, vykdant viešuosius pirkimus mobilizacijos, karo, nepaprastosios padėties atveju

Siūlome pakeisti VPĮ 51 straipsnio 12 dalį ir ją išdėstyti taip:

„12. Perkančioji organizacija, tikrindama paraiškos ar pasiūlymo atitiktį šio įstatymo 45 straipsnio 21 dalies 1, 2 punktų ir (ar) 47 straipsnio 9 dalies reikalavimams, iš tiekėjo **(išskyrus atvejus, kai perkančioji organizacija taiko šio įstatymo 45 straipsnio 5 dalies nuostatas)** reikalauja šių dokumentų:

1) jeigu tiekėjas, jo subtiekėjas, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, ~~tiekėjo siūlomų prekių~~ ~~(įskaitant jų sudedamąsias dalis)~~ ~~gamintojas~~ ~~ar juos kontroliuojantis asmuo~~ yra juridinis asmuo, pateikiama juridinio asmens vadovo patvirtinta juridinio asmens steigimo dokumentų kopija, Juridinių asmenų registro išplėstinis išrašas su istorija, Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos išrašas arba atitinkami valstybės narės ar trečiosios šalies dokumentai. **Taip**

pat tiekėjas pateikia jo siūlomų prekių gamintojo deklaraciją dėl atitikimo šio įstatymo 45 straipsnio 2[1] dalies 1, 2 punktų ir (ar) 47 straipsnio 9 dalies reikalavimams;

2) jeigu tiekėjas, jo subtiekėjas, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, ~~tiekėjo siūlomų prekių (įskaitant jų sudedamąsias dalis) gamintojas ar juos kontroliuojantis asmuo~~ yra fizinis asmuo, pateikiama asmens tapatybę patvirtinančio dokumento (tapatybės kortelės ar paso) kopija, leidimo verstis atitinkama ūkine veikla patvirtinančio dokumento (pavyzdžiui, verslo liudijimo, individualios veiklos pažymėjimo ir pan.) kopija ir pažyma apie deklaruotą gyvenamąją vietą arba atitinkami valstybės narės ar trečiosios šalies dokumentai. **Taip pat tiekėjas pateikia jo siūlomų prekių gamintojo deklaraciją dėl atitikimo šio įstatymo 45 straipsnio 2[1] dalies 1, 2 punktų ir (ar) 47 straipsnio 9 dalies reikalavimams**;

3) jeigu tiekėjas, jo subtiekėjas, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, tiekėjo siūlomų prekių gamintojas yra perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas, prašoma tai patvirtinančios informacijos.”.

Paaiškindami šio siūlymo poreikį, pažymime, kad dėl reikalavimų, susijusių su sudedamosiomis prekių dalimis jau pasisakėme šiame rašte aukščiau. Taip pat siūlome atsisakyti reikalavimo tiekėjui pateikti jį kontroliuojančių, taip pat subtiekėją, ūkio subjektą ir gamintoją kontroliuojančių asmenų registrų išrašus, nes tai labai didelė materialinė ir administracinė našta perkančiajai organizacijai ir tiekėjui, nėra laikomasi proporcingumo principo, numatančio, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti, taip pat procedūrų koncentruotumo principo. Svarbu pažymėti, kad didelę dalį informacijos apie tiekėją kontroliuojančius asmenis galima bus pamatyti iš jo pateiktų dokumentų (JAR, JADIS), papildomai galima būtų prašyti deklaracijos, taip pat pirkimo dokumentuose galima numatyti teisę prašyti papildomų dokumentų, jei kiltų poreikis.

LVK vertinimu, jeigu tiekėjas, subtiekėjas, ūkio subjektas ar gamintojas yra perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas, tai nurodyta straipsnio nuostata turėtų būti netaikoma arba taikoma supaprastinta tvarka. Akivaizdu, kad valstybės įstaiga, įmonė ar valstybės tiesiogiai ar netiesiogiai valdoma bendrovė negali kelti grėsmės nacionaliniam saugumui.

Be to, svarstant galimybes, kaip mažiau apkrauti verslą, tačiau tuo pačiu užtikrinti, kad nebus sukelta grėsmė nacionaliniam saugumui, verta atkreipti dėmesį į tai, kad Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo (NSUSOAĮ) 10 str. 4 d. yra aiški nuostata, kad „*Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės, valstybės įmonės, savivaldybės įmonės, taip pat valstybės valdomos bendrovės ir jų dukterinės bendrovės atitinka nacionalinio saugumo interesus ir jų patikra dėl atitikties nacionalinio saugumo interesams nėra atliekama*“. Manome, kad pagal analogiją, ši nuostata galėtų būti taikoma ir viešųjų pirkimų atžvilgiu, todėl siūlome papildyti VPĮ nuostata, kuria vadovaujantis 1-2-3 kategorijų įmonėms pagal NSUSOAĮ nereiktų teikti VPĮ 51 str. 12 dalyje nurodytų pažymų, išrašų, <u>nes jos atitinka nacionalinio saugumo interesus</u>.

<u>*6. Dėl reikalavimo pateikti duomenis apie tiekėjo arba jo atsakingo asmens teistumą*</u>

LVK taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad **ateityje svarstant naujus VPĮ pakeitimus būtų tikslinga dar kartą grįžti prie klausimo, susijusio su reikalavimais pateikti duomenis, tikrinant tiekėjo arba jo atsakingo asmens teistumą**. <u>Teigiamai vertiname Ekonomikos ir inovacijų ministerijos siūlymą</u> siekiant supaprastinti ir pagreitinti informacijos apie tiekėją tikrinimą bei sumažinti administracinę naštą tiekėjams teikiant duomenis, <u>supaprastintų pirkimų atveju susiaurinti dėl teistumo tikrinamų asmenų ratą</u> (tokių pirkimų atveju būtų tikrinamas tiekėjo vadovas, buhalteris ar kitas asmuo, kuris turi teisę surašyti ir pasirašyti finansinės apskaitos dokumentus), <u>tačiau manome, kad siūlomas supaprastinimas nėra pakankamas</u>.

Siūlymas būtų VPĮ numatyti, kad reikalavimas pateikti teistumo pažymą, patvirtinančią, kad tiekėjas nėra teistas už VPĮ 46 str. 1 d. nurodytas nusikalstamas veikas, neturėtų būti taikomas tiems subjektams, kurių vadovų ir kitų atsakingų asmenų reputacijai lygiaverčius reikalavimus nustato kiti teisės aktai, o už jų priežiūrą ir kontrolę yra atsakingos konkrečios institucijos (*pavyzdžiui, toks reikalavimas neturėtų būti taikomas draudikams, kuriems griežtus reputacinius reikalavimus nustato draudimo veiklą reglamentuojantys teisės aktai, o jų priežiūrą vykdo ir už vadovų bei kitų atsakingų asmenų reputaciją yra atsakingas Lietuvos bankas, taip pat neturėtų būti taikoma bankams, svarstytina ir dėl kitų subjektų*). Tai būtų aktualu tiek supaprastintiems, tiek tarptautiniams pirkimams.

Aukščiau minėto siūlymo įgyvendinimas reikšmingai palengvintų padėtį pirkimuose dalyvaujančių Lietuvoje veikiančių įmonių, kurios yra užsienio kapitalo įmonės, vykdančios veiklą ir kitose užsienio valstybėse, arba yra kitų užsienio valstybių įmonių filialai, o tokių įmonių dalis vadovaujančių asmenų yra užsienio valstybių piliečiai.

Problemos, su kuriomis susiduriama:

1. Įmonių valdymo ir priežiūros organų nariams, kurie tiesiogiai nėra susiję su konkrečiu viešuoju pirkimu, t. y. *de facto* neatstovauja tiekėjo viešajame pirkime ir nepriima dėl jo sudaromų sandorių sprendimų, kyla pagrįstų abejonių dėl perkančiosios organizacijos būtinybės rinkti tokių asmenų jautrius, aukštesnio lygio apsaugos reikalaujančius duomenis.

2. Kadangi dėl teistumo duomenų tenka kreiptis į atsakingas užsienio valstybių institucijas, o taip pat yra atvejai, kai vienu metu kreipiamasi į kelias užsienio valstybes, kuriose nustatyta skirtinga tokios informacijos pateikimo tvarka ir terminai, yra susiduriama su objektyviais šių duomenų gavimo ir dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose sunkumais. Taip pat reikėtų įvertinti ir patiriamus kaštus, kadangi visi iš užsienio valstybių atsakingų institucijų gauti dokumentai turi būti apostilizuoti pas notarą, tai reikalauja tiek finansinių, tiek žmogiškųjų, tiek laiko resursų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, maloniai prašome apsvarstyti LVK pateiktus pasiūlymus dėl VPĮ ir PĮ pakeitimų, kurie reikšmingai prisidėtų prie administracinės naštos tiek tiekėjams, tiek perkančiosios organizacijoms mažinimo, taip pat mažintų ginčų, susijusių su tiekėjų pasiūlymų vertinimu, riziką.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Ineta Rizgelė

Dokumentą elektroniniu parašu pasirašė INETA,RIZGELĖ Data: 2022-09-20 14:53:55

Originalas nebus siunčiamas. Akvilė Razumienė, el.p.: akvile@lvk.lt, tel. +370 601 51897